

RANKING
ZA WODÓW DEFICYTOWYCH
I NADWYŻKOWYCH W RUDZIE
ŚLĄSKIEJ W ROKU 2005

Wstęp

W każdym społeczeństwie na zasadzie przeciwności współwystępują: praca oraz bezrobocie, w różnym wymiarze i różnym natężeniu. „Praca” stanowi istotną i poszukiwaną wartość umożliwiającą realizację podstawowych i tych wyższego rzędu potrzeb, natomiast bezrobocie pociąga za sobą poważne zagrożenie w sferze ekonomicznej, społecznej i moralnej.

Powszechność bezrobocia, jego struktura i skutki wymagają ciągłego monitoringu rynku pracy i procesów na nim zachodzących, dlatego też bieżąca analiza sytuacji rynku pracy w Rudzie Śląskiej jest niezbędnym elementem umożliwiającym prawidłową realizację zasadniczych celów i zadań polityki społecznej w mieście. Rozwój technologiczny i procesy restrukturyzacyjne powodują ciągłe zmiany na rynku pracy, którym należy się bacznie przyglądać i analizować zapewniając stały dostęp społeczności lokalnej do wszystkich usług świadczonych przez urząd pracy.

W raporcie tym zanalizowano rynek pracy na terenie miasta Ruda Śląska, składającego się z jedenastu dzielnic: Rudy, Orzegowa, Goduli, Bykowiny, Halemby, Kochłowic, Chebzia, Nowego Bytomia, Wirku, Bielszowic, oraz Czarne Lasu obejmujących teren 77,7 km², na którym mieszka ok. 147 tys. mieszkańców, z czego ok.64,6% stanowi ludność w wieku produkcyjnym. W Rudzie Śląskiej kobiety stanowią większość, 51 % ogółu. Warto wspomnieć o wzroście przedsiębiorczości i inicjatywie mieszkańców, o czym świadczy stale powiększająca się liczba podmiotów gospodarczych. W strukturze zatrudnienia dominuje przemysł (63 %), następnie ochrona zdrowia i opieka społeczna (7 %), dalej handel i naprawy (6,9 %), edukacja (5,7 %) oraz budownictwo (4,9 %).

Cel opracowania

Raport ten ma na celu uzyskanie niezbędnych informacji dotyczących bezrobocia ze szczególnym uwzględnieniem zawodów deficytowych i nadwyżkowych rudzkiego rynku pracy, co może pozwolić na koordynację szkoleń bezrobotnych oraz regulowanie kształcenia zawodowego zgodnie z potrzebami rynku pracy w Rudzie Śląskiej i całej polityki społecznej miasta. Jednym z głównych celów Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Rudzie Śląskiej na lata 2003-2015 jest promowanie zatrudnienia i przedsiębiorczości (C6), co pozwoli między innymi na stworzenie systemu wsparcia dla młodzieży wchodzącej na rynek pracy, bezrobotnym i poszukującym pracy, wzmocnienie instytucji rynku pracy, objęcie różnymi programami szczególnie te osoby, które są zagrożone wykluczeniem i te, które zostały już wykluczone z rynku pracy. Raport z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych pozwoli na dokładne zdiagnozowanie sytuacji na rynku pracy z uwzględnieniem tych grup.

Dla stworzenia rzetelnego obrazu osób bezrobotnych oraz możliwości ich zatrudnienia, niezbędne jest zanalizowanie danych zgromadzonych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rudzie Śląskiej, dotyczących zarówno bezrobotnych, jak i zgłaszanych ofert pracy, z uwzględnieniem klasyfikacji zawodów i specjalności, jak również Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

W opracowaniu tym zanalizowane zostaną przede wszystkim dane zgromadzone w 2005 roku, natomiast dla dokładnego zobrazowania sytuacji dokonana zostanie analiza porównawcza w związku z rokiem poprzednim.

Metodologia opracowania

Mając na uwadze podstawowe cele raportu, wzięto pod uwagę dwa rodzaje danych. Po pierwsze, te zgromadzone w Urzędzie Pracy dotyczące struktury zawodowej bezrobotnych, napływu bezrobotnych w ubiegłym roku, czy ofert pracy. Kolejne, otrzymane dzięki przeprowadzonym badaniom sondażowym w szkołach ponadgimnazjalnych na terenie Rudy Śląskiej. Narzędziem ułatwiającym pozyskanie danym był kwestionariusz ankiety, który uwzględniał podstawowe informacje dotyczące szkoły, liczby absolwentów 2005 roku oraz przewidywanej liczby absolwentów w roku następnym (2006).

Te dwa rodzaje źródeł dają podstawę do stworzenia względnie pełnego obrazu zaistniałej sytuacji na rynku pracy i pozwalają na stworzenie systemu kształcenia

zawodowego, który posłuży lepszemu dopasowaniu kwalifikacji osób poszukujących pracy do oczekiwań potencjalnych pracodawców.

Przeprowadzone badania sondażowe w szkołach ponadgimnazjalnych pomogą w dokładnym zanalizowaniu sytuacji młodzieży wchodzącej na rynek pracy. Uzyskanie danych dotyczących absolwentów- ich zawodu, może być podstawą do opracowanie odpowiedniego programu działania umożliwiającego płynne wejście młodej kadry zawodowej na rynek pracy. Informacje uzyskane w szkołach są ważną informacją w opracowaniu danych o zawodach deficytowych i nadwyżkowych, jednak tego typu informacje pozwolą nie tylko na przygotowywanie rynku pracy dla młodzieży, ale co istotne, na kształtowanie polityki edukacyjnej. Dążenie do rekrutacji młodzieży do tego typu szkół i klas, które pozwolą na wykształcenie potrzebnej kadry, a zniwelują nadwyżki w niektórych zawodach. Istotne jest zwrócenie uwagi na sytuację młodzieży, bowiem znajdują się oni w bardzo trudnej sytuacji już na starcie swojego dorosłego życia, ze względu na brak doświadczenia zawodowego i ogólnie trudną sytuację na rynku pracy. Należy wziąć pod uwagę to, że absolwenci z powodu braku doświadczenia nie są poszukiwaną grupą, z wyjątkiem niektórych specjalistów. Pracodawcy nie chcą tracić pieniędzy na szkolenia pracowników, wolą zatrudnić osoby już przeszkolone, gotowe do pracy.

Niestety nie jest możliwe tworzenie długotrwałych prognoz dotyczących zapotrzebowania na konkretne zawody, gdyż proces edukacyjny jest zbyt długi, a przemiany zachodzące na rynku pracy tak szybkie i częste, że nie jest możliwe stałe nadzorowanie i łączenie tych dwóch polityk: zatrudnienia i edukacji, przy takim systemie jaki obecnie funkcjonuje. Warto tu zastanowić się nad ogólnymi tendencjami jakie istnieją w mieście, ograniczyć liczbę absolwentów, tych zawodów na które nie ma dużego zapotrzebowania, a liczba bezrobotnych w tym zawodzie jest znacząca. Warto jednak nadmienić, że w ciągu roku doszło do wielu zmian jeśli chodzi o strukturę zawodów deficytowych i nadwyżkowych, dlatego należy pamiętać, że mogą one mieć ten status w krótkim okresie.

Prawdziwy obraz zawodów deficytowych i nadwyżkowych uzyska się wtedy, gdy otrzymane informacje potraktuje się w sposób komplementarny.

W oparciu o wyniki badań usystematyzowanych w katalogach rankingowych prognozowanych zawodów deficytowych i nadwyżkowych przeprowadzona zostanie analiza struktury, współzależności i dynamiki kształtowania się tych zawodów.

Uwzględniając wszystkie otrzymane informacje oraz dokonane analizy przedstawione zostaną wnioski mogące przyczynić się do owocnego realizowania polityki społecznej miasta, próbując dostosować kwalifikacje zasobów pracy do potrzeb rynku i gospodarki.

Poniżej przedstawione zostaną kolejne rozdziały zawierające podstawowe informacje, analizy i wnioski, na podstawie zgromadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Rudzie Śląskiej danych odnośnie kilku dziedzin.

Rozdział pierwszy poświęcony zostanie analizie bezrobocia według zawodów i grup zawodów oraz przedstawiony zostanie napływ osób bezrobotnych. W następnym rozdziale skupimy się na ofertach pracy zgłoszonych w tutejszym urzędzie, zwracając przede wszystkim uwagę na ich strukturę wg grup zawodowych.

Kolejny, bardzo istotny rozdział zawierał będzie analizę zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Czwarty poświęcony zostanie analizie opartej na badaniach sondażowych przeprowadzonych we wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych na terenie miasta.

W ostatnim rozdziale przedstawione zostaną wnioski wysunięte na podstawie zgromadzonych danych i przeprowadzonych analiz.

1.1 ANALIZA BEZROBOCIA WG ZAWODÓW W POWIECIE RUDA ŚLASKA W 2005 ROKU

W końcu roku **2005** ogółem zarejestrowanych było **6611** osób, z czego **3898** stanowiły kobiety (**58,9%**), natomiast w roku poprzednim liczba bezrobotnych wyniosła **7469** osób, w tym **4354** kobiet, które stanowiły **58,3%** całości.

Liczba bezrobotnych spadła o 858 osób od 31.12.2004r. do 31.12.2005r.

Poniżej przedstawionych zostanie 10 zawodów, charakteryzujących się w 2005 roku największym bezrobociem.

Biorąc pod uwagę dwa lata: 2004 i 2005 okazuje się, że procentowo nieznacznie zmniejszył się udział kobiet w zawodach o największej liczbie bezrobotnych. W tych dwóch analizowanych okresach struktura zawodów jest podobna.

Największą liczbę bezrobotnych stanowią **sprzedawcy** (522107), zostało zarejestrowanych 848 osób, z czego 834 osoby to kobiety. Kolejną, co do wielkości grupę

bezrobotnych tworzą osoby **nieposiadające zawodu** (000000)- 556 osób, w tym 354 kobiety. Trzecią grupę tworzą **sprzątaczk** (913207), zawód silnie sfeminizowany, w liczbie 214 kobiet. Następną grupę stanowią **kucharze** (512201) - 212 osób, z czego 193 kobiet. Piątym w kolejności zawodem o największej liczbie bezrobotnych są **robotnicy pomocniczy w przemyśle przetwórczym** (932104) ogółem 198 osób, z czego 138 osób stanowią kobiety. Kolejno występują: **asystenci ekonomiczni** (technik ekonomista- 341902) -ogółem 182 osoby, w tym 167 kobiet, **górnicy eksploatacji podziemnej** (711101)- ogółem 167 mężczyzn, **pracownicy biurowi** (419101)- ogółem 147 osób, z czego 142 osoby stanowią kobiety, **ślusarze** (722204)- 132 mężczyzn i 13 kobiet, **krawcy** (743304)- ogółem 135 kobiet.

Jak wskazują powyższe dane, zawody, które odznaczają się największym bezrobociem charakteryzują się raczej zawodowym lub najwyższym średnim wykształceniem. Zadania wykonywane w ramach tych zawodów są ściśle określone i nie wymagają wszechstronnej wiedzy i stałego podnoszenia kwalifikacji, jedynie doskonalenia się w wąskim zakresie.

Jeżeli zaś chodzi o strukturę bezrobotnych wg grup zawodowych przedstawionych zostanie pięć charakteryzujących się procentowo największą liczbą osób bezrobotnych:

- **robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń** (72)- 14,3186 %,
- **modelki, sprzedawcy i demonstratorzy** (52)- 14,1889 %,
- **górnicy i robotnicy budowlani** (71)- 10,1402%,
- **pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach** (91)- 9,4467%,
- **robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle budownictwie i transporcie** (93)
- 7,8447%.

1.2 NAPŁYW BEZROBOTNYCH WG ZAWODÓW

W roku 2004 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rudzie Śląskiej zarejestrowało się 10147 osób, z czego 4685 stanowiły kobiety (46,2%). W roku kolejnym liczba ta była minimalnie mniejsza- 10135 osób, gdzie kobiety tworzyły już większą grupę- 4858 osobową. Wydaje się oczywiste, że część zawodów napływowych pokrywa się z tymi wymienionymi wcześniej. I rzeczywiście tak jest. Największą liczbę bezrobotnych tworzą **osoby nieposiadające zawodu** (000000)-**1092**, z czego **661 osób to kobiety**, drugą grupę tworzą **sprzedawcy** (522107), reprezentowani w znakomitej większości przez kobiety- 895 oraz 49 mężczyzn. Kolejną grupę stanowią **asystenci ekonomiczni** (technik ekonomista- 341902)

w liczbie 412, z 379 kobietami. Dużą grupę tworzą również **ślusarze** (722204): 266 mężczyzn oraz 14 kobiet. Kolejno wystąpiły następujące zawody: **górnicy eksploatacji podziemnej** (711101)- 273 mężczyzn, **technicy elektronicy** (311401)- ogółem 219 osób, w tym 7 kobiet, **murarze** (712102)- 215 mężczyzn, **kucharze** (512201) – ogółem 208 osób, z czego 149 kobiet, następnie **robotnicy budowlani** (931301)- zawód w całości reprezentowany przez mężczyzn- 202 osoby, **elektromonterzy zakładowi** (724201)-184 mężczyzn oraz 7 kobiet.

Napływający bezrobotni charakteryzują się przede wszystkim uszeregowaniem w czterech wielkich grupach, mam tu na myśli grupy: 3,5,7,9. Jeśli zaś chodzi o strukturę napływu bezrobotnych według grup zawodowych dominują tutaj trzy wielkie grupy, a mianowicie 5, 7, 3:

- **modelki, sprzedawcy i demonstratorzy** (52)- 20,2462 %,
- **robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń** (72)- 15,2838 %,
- **górnicy i robotnicy budowlani** (71)- 9,8470 %,
- **średni personel techniczny** (31)- 9,6889 %,
- **pracownicy pozostałych specjalności** (51)- 6,8476 %.

Bezrobotni wg zawodów		
L.p	Zawód	Liczba osób
1.	Sprzedawca	848/ 834*
2.	Bez zawodu	556/ 354*
3.	Sprzątaczk	214/ 214*
4.	Kucharz	212/ 193*
5.	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	198/ 138*
6.	Asystent ekonomiczny	182/ 167*
7.	Górnik eksploatacji podziemnej	167/ 0*
8.	Pracownik biurowy	147/ 142*

Napływ bezrobotnych wg zawodów		
L.p.	Zawód	Liczba osób
1.	Bez zawodu	1092/ 661*
2.	Sprzedawca	944/ 895*
3.	Asystent ekonomiczny	412/ 379*
4.	Ślusarz	280/ 14*
5.	Górnik eksploatacji podziemnej	273/ 0*
6.	Technik elektronik	219/ 7*
7.	Murarz	215/ 0*
8.	Kucharz	208/ 149*

9.	Ślusarz	145/ 13*
10.	Krawiec	135/ 135*
11.	Razem	2804/2190*

* liczba kobiet

9.	Robotnik budowlany	202/ 0*
10.	Elektromonter zakładowy	191/ 7*
11.	Razem	4036/2112*

* liczba kobiet

Jak przedstawiają powyższe tabele struktura zawodowa bezrobotnych jest podobna. Istotna jest jednak tu inna różnica, a mianowicie, liczba kobiet i mężczyzn w tych dwóch grupach. Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w znacznym stopniu dominują kobiety- 78 % całości. Natomiast w tej drugiej grupie, napływających bezrobotnych, zauważa się względną równowagę między obiema płciami (52 % kobiet).

1.3 STRUKTURA BEZROBOTNYCH I OFERT PRACY WEDŁUG PKD W POWIECIE M. RUDA ŚLĄSKA

Poniższa analiza została opracowana w oparciu o rodzaje działalności ostatniego miejsca pracy rejestrujących się bezrobotnych, uwzględniając opracowaną na podstawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczych sekcję PKD.

Jak wskazują uzyskane dane w 2004 roku zostało zarejestrowanych 6359 bezrobotnych według 15 rodzajów działalności, natomiast w 2005 liczba ta wyniosła 7026 osób. Informacje te zostaną porównane ze złożonymi ofertami. Jak funkcjonują te dane, jakie są ich wzajemne zależności, ile jest ofert pracy dla osób o określonym zawodzie i jak się to przekłada na liczbę bezrobotnych posiadających doświadczenie w tym typie działalności, to istotne elementy, o których poniżej wspomnę. Niestety liczba złożonych ofert jest znacznie mniejsza, aniżeli liczba chętnych do podjęcia pracy. Warto zaznaczyć, że struktura tej analizy jest podobna w dwóch latach: 2004 i 2005.

Największa liczba rejestrujących się bezrobotnych ostatnie doświadczenie zawodowe zdobyła w **działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej**, stanowili oni 35,79 % wszystkich zarejestrowanych w 2005 roku (2515 osób). Jeśli zaś chodzi o oferty pracy plasowały się one dopiero na siódmej pozycji, w 2005 roku zgłoszono ich zaledwie 146.

W ciągu 12 miesięcy zgłosiło się 1335 osób (19 %) zwolnionych przez pracodawców **handlu hurtowego i detalicznego, naprawy sprzętu mechanicznego, motocykli oraz artykułów przeznaczonych do użytku domowego**. Ofert w tej dziedzinie złożono najwięcej, 919 – 25 % całości.

Sekcja **budownictwa** reprezentowana była przez 896 bezrobotnych, którzy ostatnio świadczyli tam pracę. Stanowią oni 12,7 % całości. Jeżeli zaś chodzi o oferty pracy złożone w tej sekcji, ich ilość była zbliżona do zwolnionych- 733 oferty. Wydawałoby się, iż liczby te wzajemnie się pokrywają i tylko mała liczba osób pozostanie bez pracy. Natomiast dane z końca roku pokazują coś zupełnie innego. Zarejestrowanych w tej sekcji pozostało 554 osoby, natomiast ofert pracy w tym samym czasie było zaledwie 35.

Podobna liczba bezrobotnych wystąpiła w następnej sekcji, a mianowicie 806 osób w **przetwórstwie przemysłowym** (11,4 %), trochę niższa była liczba składanych ofert pracy w ciągu całego roku- 742, a więc bardzo wysoka.

W **administracji publicznej i obronie narodowej; obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych i powszechnych ubezpieczeniach zdrowotnych** zwolnionych zostało 396 osób (5,6 %), natomiast zgłoszono 161 ofert.

Dla 281 osób (3,9 %) ostatnie miejsce pracy związane było z **górnictwem i kopalnictwem**, w końcu roku ich sytuacja wyglądała podobnie, wciąż 254 pozostawało w rejestrze bezrobotnych. W przeciągu całego roku dla bezrobotnych dla tej sekcji było jedynie 10 oferty pracy.

Bardzo wiele ofert pracy zostało złożonych w sekcji związanej z **obsługą nieruchomości, wynajmem, nauką i usługami związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej**, zarejestrowano 424 ofert, natomiast bezrobotnych było 203 osoby (2,8 %).

Sekcja **ochrony zdrowia i opieki społecznej** zwolniła 158 osób (2,2 %) i niewiele mniej zarejestrowano ofert -166.

Poniżej przedstawię pozostałe sekcje i ich wyniki:

- **transport, gospodarka magazynowa i łączność**- 140 bezrobotnych (1,9 %) i 95 ofert pracy,
- **hotele i restauracje**- 97 bezrobotnych (1,3%), 105 ofert pracy,
- **edukacja** – 63 bezrobotnych (0,8 %), 17 ofert pracy,
- **rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo**- 77 bezrobotnych (1,09 %), 31 ofert pracy
- **wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną**- 41 bezrobotnych (0,5%), 27 ofert pracy,
- **pośrednictwo finansowe**- 18 bezrobotnych (0,25 %), 87 ofert pracy.

Analizując te dane należy wziąć pod uwagę, iż liczby te stanowią jedynie osoby rejestrujące się w określonym roku, nie bierze się tu pod uwagę tych już figurujących w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy w Rudzie Śląskiej. Dlatego mimo wielu ofert pracy w na koniec roku liczba bezrobotnych w danym zawodzie często jest wciąż bardzo wysoka.

2.1 ANALIZA OFERT PRACY

W tym podrozdziale przedstawionych zostanie 10 grup zawodowych wg największej liczby składanych ofert pracy w tym zawodzie w powiecie. W każdej grupie zawodów wg kodu dwucyfrowego przedstawiony zostanie ten o największej ilości złożonych ofert.

Zawody wg dwucyfrowego i czterocyfrowego kodu oferty pracy kształtowały się w następujący sposób(wymienionych zostanie 10 o największej liczbie ofert):

- **górnicy i robotnicy budowlani (71)- 16,3527 %**,
 - murarze i pokrewni (7121)- 4,8867 %

- **modelki, sprzedawcy i demonstratorzy (52)- 13,2133 %**,
 - sprzedawcy i demonstratorzy (5221)- 13,2133 %

- **pracownicy obsługi biurowej (41)- 11,4660 %**,
 - magazynierzy i pokrewni (4131)- 3,0849 %

- **robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń (72)- 11,0292%**,
 - spawacze i pokrewni (7212)- 3,4125 %

- **pracownicy pozostałych specjalności (34)- 8,7906 %**,
 - pracownicy administracyjni, sekretarze i pokrewni (3431)- 3,0303 %

- **pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach (91)- 6,4701 %**,
 - pomoce i sprzątaczk biurowe, hotelowe i podobne(9132)- 2,9757 %

- **pracownicy usług osobistych i ochrony (51)- 6,2790 %**,
 - pracownicy usług ochrony gdzie indziej niesklasyfikowani (5159)- 2,2659 %,

- **robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie (93)- 4,9959 %**,
 - robotnicy pomocniczy w budownictwie ogólnym (9313)- 2,9484 %

- **kierowcy i operatorzy pojazdów (83)- 4,4772 %**,
 - kierowcy samochodów ciężarowych (8323)-1,9656 %,

- **pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (74)- 4,1496 %**,
 - szwaczki, hafciarki i pokrewne (7436)- 1,2285 %.

We wcześniejszych analizach dotyczących bezrobotnych według ostatniego miejsca pracy, wspominałam o dużej ilości przedsięwzięć związanych z budownictwem, dlatego zawody objęte tym zakresem są potrzebne i ofert pracy w tym zakresie jest wiele, najwięcej przeznaczonych było dla murarzy i zawodów pokrewnych (178). Natomiast ogólnie najwięcej ofert skierowanych było do sprzedawców i demonstratorów(448). Podobnie wyglądała sytuacja w roku wcześniejszym i wówczas wystąpiły także wszystkie wymienione wyżej grupy zawodów, natomiast ich kolejność i zawody o największej liczbie ofert były inne. Warto przedstawić kilka innych zawodów, w których pojawiało się najwięcej ofert pracy: pracownik biurowy (236), magazynier (111), robotnik budowlany (108), spawacz ręczny gazowy (86), pracownik ochrony mienia i osób (83).

2.2 RANKING ZAWODÓW ZGŁOSZONYCH W OFERTACH PRACY ZE WZGLĘDU NA WSKAŹNIK SZANSY UZYSKANIA OFERTY

Szczegółową sytuację dla danego zawodu uzyskuje się obliczając wskaźnik szansy uzyskania oferty, czyli stosunek średniej miesięcznej liczby ofert pracy w zawodzie **k** do średniego miesięcznego poziomu rejestrowanego bezrobocia w zawodzie **k**. Poniżej przedstawione zostaną zawody pod względem szansy uzyskania oferty pracy uwzględniając

kody dwucyfrowe i czterocyfrowe. Biorąc pod uwagę kod dwucyfrowy największą szansę na znalezienie zatrudnienia mają kierownicy dużych i średnich organizacji (12), następnie pracownicy obsługi biurowej (41), dalej kierowcy i operatorzy pojazdów (83). Natomiast najniższy wskaźnik szansy uzyskania oferty charakteryzuje między innymi następujące zawody(m.in.): nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy (33), leśnicy i rybacy (63), siły zbrojne (01), rolnicy (61).

W gorszej sytuacji znalazły się zawody, dla których wskaźnik był bliski zeru, co oznacza, że było małe zapotrzebowanie na określone zawody w stosunku do liczby bezrobotnych osób. Jak pokazują dane do takich zawodów zalicza się między innymi: mechaników – monterów maszyn i urządzeń (7233), techników mechaników (3115), robotników obróbki kamienia (7113). Dla bardzo wielu zawodów wskaźnik szansy uzyskania oferty wynosi zero, nawet tych o wysokich kwalifikacjach, chodzi tu na przykład o kierowników małych przedsiębiorstw obsługi biznesu (1317), farmaceutów (2234), nauczycieli szkół wyższych (2311). Wśród reprezentantów innych wielkich grup występują: higieniści (3221), asystenci usług pocztowych i telekomunikacyjnych (4213), strażacy (5151), monterzy sprzętu elektronicznego(8283).

2.3 RANKING ZAWODÓW GENERUJĄCYCH DŁUGOTRWAŁE BEZROBOCIE

Długotrwale bezrobotny to osoba pozostająca w rejestrze urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w czasie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Właściwie trudno jednoznacznie przedstawić tylko jedną wielką grupę, która dominuje w rankingu zawodów generujących długotrwale bezrobocie w powiecie. Na tym samym poziomie jest wiele zawodów z większości wielkich grup. Zagrożenie długotrwałym bezrobociem zależy od wielu czynników, a nie jedynie od rodzaju wysokości posiadanych kwalifikacji. Na podstawie uzyskanych danych wynika, że do tych zawodów zaliczają się między innymi: kierownicy małych przedsiębiorstw w budownictwie (1313), bibliotekoznawcy i specjaliści informacji naukowej (2432), kontrolerzy robotów przemysłowych (3123), strażacy (5151) i wiele innych.

Jeżeli zaś chodzi o te zawody, dla których ryzyko długotrwałego zatrudnienia jest najmniejsze często występowały te, o różnych kwalifikacjach, m.in.: lekarze (2231), położne (2242), psycholodzy i pokrewni (2444), urzędnicy do spraw podatków (3442).

3.ZAWODY DEFICYTOWE I NADWYŻKOWE WYSTĘPUJĄCE W RUDZIE ŚLĄSKIEJ W 2005 ROKU.

Mówiąc o tych dwóch typach zawodów warto przypomnieć ich znaczenie. Tak więc pod pojęciem **zawód deficytowy** należy rozumieć zawód, na który występuje wyższe zapotrzebowanie na rynku pracy, aniżeli liczba osób chętnych do podjęcia pracy w tym właśnie zawodzie.

Jeżeli zaś chodzi o drugi termin- **zawody nadwyżkowe**, mamy tu na myśli takie, w których liczba osób chętnych do podjęcia pracy znacznie przewyższa zapotrzebowanie rynku pracy na ten rodzaj wykonywanych usług.

Możemy tu również powiedzieć o **zawodach zrównoważonych**, które charakteryzują się równowagą, tak więc jest mniej więcej tyle samo osób chętnych na określone stanowisko ile ofert umożliwiających podjęcie tego typu pracę.

Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Rudzie Śląskiej wskazują, iż na tym terenie występuje bardzo wiele zawodów deficytowych i nadwyżkowych, natomiast najmniej jest tych zrównoważonych.

W analizie tych trzech grup zawodów wzięto pod uwagę kod sześciocyfrowy. Można tu wymienić pięć zawodów charakteryzujących się najwyższym wskaźnikiem deficytu:

- **tynkarz (713302)- 27,0**
- **operator koparek i zwałowarek (811102)- 26,0**
- **malarz konstrukcji i wyrobów metalowych (714102)- 15,0**
- **opiekun w domu pomocy społecznej (346102)- 15,0**
- **asystent bankowości (341901)- 14,0.**

Na podstawie zgromadzonych danych wynika, że wiele zawodów o bardzo wysokim wskaźniku deficytu tworzą grupy, które są ściśle związane z określonymi branżami. Pierwszą z takich grup tworzą zawody związane z budownictwem, chodzi tu o:

- **zbrojarzy (712204),**

- konserwatorów budynków (712901),
- tynkarzy (713302),
- posadzkarzy (713203),
- monterów/składaczy okien (713501).

Kolejną grupę tworzą zawody związane z branżą mięsną, chodzi tu o:

- garmażerów (741104),
- rozbieraczy– wykrawaczy (741103),
- operatorów urządzeń przetwórstwa mięsa (827102).

Należy tu również zwrócić uwagę na te zawody, na które w 2005 roku wystąpiło zapotrzebowanie, natomiast nie było w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy w ogóle bezrobotnych posiadających odpowiednie wykształcenie i kwalifikacje do podjęcia tego typu pracy. Zarejestrowano tu oferty pracy na każdym poziomie wykształcenia. Wiele spośród nich przeznaczonych było dla osób o bardzo wysokich i specyficznych kwalifikacjach. Poszukiwani byli między innymi: kierownicy działu osobowego i działów pokrewnych (123201), kierownicy wewnętrznej jednostki organizacyjnej gdzie indziej niesklasyfikowany (123901), administrator systemów komputerowych (213102), inżynier mechanik- mechanika precyzyjna (214504), lekarz- radiologia i diagnostyka obrazowa (223154), doradca personalny (241302), tłumacz tekstów (244306), kosztorysant budowlany (311201), telemarketer (341504), kamieniarz (711301), operator maszyn ogrodniczych (833102).

Kolejną grupę tworzą zawody zrównoważone, tych występuje niestety najmniej. Podobnie jak w dwóch pozostałych grupach są tu przedstawiciele wszystkich poziomów wykształcenia, szczególnie z pięciu wielkich grup: 2, 3, 7, 8, 9: administrator sieci informatycznej (213901), specjalista kontroli jakości (214906), archiwista (243101), sekretarz asystent (343104), monter sieci gazowych (713703), wulkanizator (823104), wagowy (933109).

Najwięcej jest zawodów nadwyżkowych, wśród nich ogromna liczba tych, dla których w przeciągu całego roku średnia miesięczna liczba ofert pracy wynosiła zero, a niestety była pewna liczba bezrobotnych zarejestrowanych w tym zawodzie. Nie sposób wymienić wszystkich, ale warto zaznaczyć, że występują one podobnie jak powyżej w każdej wielkiej grupie zawodów, niezależnie od wykształcenia i uzyskanych kwalifikacji, np. kierownik działu finansowego i administracyjnego (123101), geograf (211402), architekt wnętrz (214103), inżynier technologii chemicznej (214602), lekarz weterynarii (223301), nauczyciel nauczania początkowego (233108), doradca zawodowy (241303), kulturoznawca (244103),

technik odlewnik (311705), mechanicy maszyn i urządzeń górniczych (723303), zdobnik szkła (732407), obuwnik przemysłowy (744304), robotnik górniczy dołowy (931101).

Występuje tu wiele innych zawodów, których procent ofert jest niewielki w stosunku do zarejestrowanych bezrobotnych. Mam tu na myśli: kierownika małego przedsiębiorstwa w handlu hurtowym i detalicznym (131401), inżyniera telekomunikacji (214402), nauczyciela przedszkola (233201), ekonomistę (241102), malarza budowlanego (714101), stolarza meblowego (742207), tapicera (743702), dozorcę (915202).

Okazuje się, że w grupie zawodów o największej liczbie osób bezrobotnych jedynie pracownik biurowy jest zawodem deficytowym, a wszystkie pozostałe są nadwyżkowymi.

Sytuacja znacznie się zmienia jeśli weźmie się pod uwagę klasyfikację według kodu dwucyfrowego, bierze się pod uwagę 28 typów zawodów, z czego tylko trzy rodzaje można scharakteryzować jako zrównoważone bądź deficytowe. Przeważająca większość to jednak zawody, w których jest wielu bezrobotnych, tych którzy mają trudności ze znalezieniem pracy. Według wskaźnika intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów k (W) występują dwa zawody deficytowe w tym rankingu, a mianowicie kierownicy dużych i średnich organizacji (12) oraz pracownicy obsługi biurowej (41). Fakt ten może wynikać z dużych oczekiwań, wysokich kwalifikacji oraz doświadczenia, które pozwolą kandydatowi na rzetelne wypełnianie obowiązków i powierzonych mu funkcji, a wśród zarejestrowanych bezrobotnych nie ma osób spełniających te oczekiwania pracodawców. Poza tym, co istotniejsze osoby o określonych kwalifikacjach często szukają pracy korzystając z innych form pośrednictwa aniżeli urzędy pracy.

Okazuje się bowiem, że większość bezrobotnych osób w Polsce posiada najwyżej zasadnicze wykształcenie, a osoby posiadające wyższe wykształcenie to absolwenci, często bez wymaganego doświadczenia i są najlepiej widziani w roli stażysty.

Jedyną grupą zawodów zrównoważonych są kierowcy i operatorzy pojazdów (83), gdzie podobna jest liczba bezrobotnych i liczba pozyskiwanych ofert pracy.

Jeżeli zaś chodzi o największą liczbę zawodów, czyli nadwyżkowych, występuje tu 25 grup zawodów wg klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy, przedstawionych zostanie 5 grup zawodów poczynając od najniższego wskaźnika intensywności nadwyżki: nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy (33), leśnicy i rybacy (63), siły zbrojne (01), rolnicy (61), rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby (64).

Taka struktura zawodów deficytowych nasuwa na myśl pewne przyczyny, po pierwsze niska liczba urodzeń- występujący od kilku lat wskaźnik przyczynia się do zmniejszania grup

w przedszkolach i niższego zapotrzebowanie na nowych nauczycieli, rodzaj terenu, rozwój społeczeństwa konsumenckiego oraz migrację zarobkową.

4. CHARAKTERYSTYKA BADANIA SONDAŻOWEGO W SZKOŁACH

Analizując zawody deficytowe i nadwyżkowe przeprowadzono badania we wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych, zarówno publicznych, jak i niepublicznych w Rudzie Śląskiej za pomocą kwestionariusza ankiety. Uwzględniono każdy typ szkoły, począwszy od zasadniczej szkoły zawodowej, poprzez licea ogólnokształcące, szkoły średnie techniczne, szkoły policealne, kończąc na szkołach wyższych.

W wyniku tych badań uzyskano dane dotyczące liczby uczniów poszczególnych szkół na dzień 31.10.05, oraz co najistotniejsze liczbę uczniów, którzy ukończyli naukę w 2005 roku oraz przewidywaną liczbę absolwentów w 2006 roku, w poszczególnych zawodach. Pozyskane informacje pochodzą z 11 techników, 12 liceów, 7 zasadniczych szkół zawodowych, 5 szkół policealnych oraz jednej szkoły wyższej. Na dzień 31 października 2005 w szkołach tych było 6802 uczniów. Najwięcej młodzieży kształci się w szkołach średnich technicznych, bowiem 2999, kolejno w liceach, ogólnokształcących bądź profilowanych 2201, następnie w szkołach zawodowych 1053, w szkołach policealnych 346, natomiast w szkole wyższej 203.

Okazuje się, że wiele osób uczących się w szkole średniej kontynuuje naukę na wyższym poziomie, szczególnie młodzież kończąca liceum oraz absolwenci technikum. Niektórzy zdobywają zawód w szkołach policealnych. Niejednokrotnie wskazywano, że osoby kończące szkoły zawodowe uzupełniają swoje wykształcenie w technicach uzupełniających.

Większość ankietowanych szkół ponadgimnazjalnych posiadały status szkoły publicznej. W sierpniu 2005 roku wygasły trzy - liceum zawodowe, zasadnicza szkoła zawodowa oraz technikum, natomiast we wrześniu powstała jedna szkoła policealna. Na terenie Rudy Śląskiej są jedynie dwie szkoły posiadające status szkoły niepublicznej, chodzi tu mianowicie o szkołę wyższą i liceum ogólnokształcące.

Poniżej przedstawione zostaną dwie tabele przedstawiające zawody, w których liczba absolwentów była oraz będzie (2006) największa.

Absolwenci 2005 poszczególnych zawodów, według największej liczby absolwentów w 2005 roku

L.p.	Nazwa zawodu	Kod	Absolwenci 2005
1.	Bez zawodu	000000	723
2.	Technik ekonomista	341902	174
3.	Sprzedawca	522107	138
4.	Technik elektronik	311401	152
5.	Technik usług pocztowych (Asystent usług pocztowych)	421301	109
6.	Technik elektryk	311302	96
7.	Technik mechanik	311502	89
8.	Technik handlowiec	341501	80
9.	Kucharz małej gastronomii	512202	79

Przewidywani absolwenci 2006 poszczególnych zawodów (lista zawodów o największej liczbie absolwentów)

L.p.	Nazwa zawodu	Kod	Absolwenci 2006
1.	Bez zawodu	000000	780
2.	Technik elektronik	311401	124
3.	Technik ekonomista	341902	102
4.	Technik usług pocztowych (Asystent usług pocztowych)	421301	86
5.	Sprzedawca	522107	81
6.	Technik mechanik	311502	79
7.	Kucharz małej gastronomii	512202	66
8.	Technik handlowiec	341501	64

Jak wynika z przedstawionych tabeli większość młodzieży kształci się w 7 zawodach (pomijając naukę wykształcenie średnie ogólnokształcące): technik ekonomista, sprzedawca, technik usług pocztowych, technik elektronik, technik mechanik, kucharz małej gastronomii, technik handlowiec.

Największa liczba absolwentów ukończyła naukę w liceach profilowanych lub ogólnokształcących. Osoby te nie posiadają żadnego zawodu, dlatego większość kontynuuje naukę na uczelniach wyższych bądź w szkołach policealnych.

Charakterystyczne jest, że poza tymi osobami wcześniej wymienionymi większość posiada wykształcenie średnie techniczne, posiadają oni zatem i konkretny zawód, i średnie wykształcenie, co umożliwia im pogłębianie wiedzy na uczelniach wyższych.

W badaniach wzięto pod uwagę wszystkie szkoły ponadgimnazjalne z terenu Rudy Śląskiej. Wśród zasadniczych szkół zawodowych jest jedna szkoła specjalna oraz klasa przysposabiająca do zawodu. Część zankietyzowanych ponadgimnazjalnych szkół przeznaczonych jest dla dorosłych (8 szkół).

4. WNIOSKI

Wszystkie zebrane informacje i dokonana na ich podstawie analiza pozwalają sformułować konkretne konkluzje.

Po pierwsze znaczna część bezrobotnych to osoby bez kwalifikacji lub posiadające je na poziomie średnim lub zasadniczym, na co wskazują zawody o najwyższej liczbie osób bezrobotnych: sprzedawcy, sprzątaczkі, kucharze, robotnicy pomocniczy w przemyśle przetwórczym, asystenci ekonomiczni.

Kolejnym istotnym elementem charakteryzującym osoby bezrobotne jest duży udział kobiet, szczególnie w zawodach o największej liczbie bezrobotnych, mam tu na myśli trzy pierwsze wymienione wyżej zawody – kobiety stanowią w tej grupie 86,6 % ogółu. Podobna sytuacja była w roku wcześniejszym, udział kobiet w zawodach: sprzedawca, sprzątaczką, kucharz stanowił 96, 7% ogółu. Duży udział kobiet wśród bezrobotnych w województwie śląskim przekłada się na strukturę bezrobocia w mieście.

Sytuacja kobiet na rynku pracy jest trudna, biorąc pod uwagę fakt, że ponad 32 % bezrobotnych kobiet posiada co najmniej średnie wykształcenie, co jeszcze istotne, ponad połowa bezrobotnych kobiet jest w przedziale wiekowym 18-34, tak więc są młode i niestety nie mają swojego miejsca na rynku pracy. Postępująca feminizacja wielu zawodów sprawia, że stają się one automatycznie mniej prestiżowe, co oczywiście przekłada się na niższe płace. Czynniki ekonomiczne w przypadku służby zdrowia i oświaty jest szczególnie widoczny. Niestety kobiety rzadziej awansują i rzadziej otrzymują eksponowane stanowiska kierownicze. Dyskryminowane są zwłaszcza te do 35 roku życia, co związane jest ze stereotypowym postrzeganiem ról wypełnianych przez obie płci. Badania jednoznacznie

pokazują, że posiadanie rodziny pomaga w rozwoju kariery zawodowej mężczyźnie, kobiecie natomiast ją utrudnia.

Zawodem charakteryzującym się największą liczbą zarejestrowanych osób bezrobotnych (848), znacznym napływem (944) oraz dużą ilością złożonych ofert pracy (448) jest zawód sprzedawcy. Analogicznie do roku poprzedniego (2004).

Największe szanse na zatrudnienie wg wskaźnika szansy uzyskania oferty mają kierownicy dużych i średnich organizacji (12), kierowcy i operatorzy pojazdów (83) oraz pracownicy obsługi biurowej (41).

Pracodawcy zgłaszali chęć zatrudnienia pracowników przede wszystkim w następujących grupach zawodów: górnicy i robotnicy budowlani, modelki, sprzedawcy i demonstratorzy oraz pracownicy obsługi biurowej.

Tak więc najwięcej ofert przeznaczonych było dla zawodów związanych z pracami prostymi nie wymagającymi specjalistycznych kwalifikacji: murarze, magazynierzy, sprzedawcy.

Wśród 711 zawodów aż 550 było zawodami nadwyżkowymi (77,4%), 138 deficytowymi (19, 4%), a 23 zrównoważonymi (3,2%).

W grupie zawodów deficytowych największy niedobór pracowników utrzymywał się w zawodach: tynkarz, operator koparek i zwałowarek, malarz konstrukcji i wyrobów metalowych, opiekun w domu pomocy społecznej, asystent bankowości.

Porównując zawody deficytowe i nadwyżkowe okazuje się, że w przeciągu roku doszło do wielu zmian w strukturze tych zawodów. Na przykład; kurier w 2004 roku był zawodem zrównoważonym, rok później już deficytowym, kelner był w 2004 roku zawodem deficytowym, a w 2005 nadwyżkowym.

Jeśli chodzi o wygenerowane zawody deficytowe i nadwyżkowe powinny one jedynie występować na tle funkcjonowania i działalności urzędu pracy. Bowiem wiele z nich w rzeczywistości do tych konkretnych grup nie należy.

Często występuje taka sytuacja, w której oczekiwania pracodawców nie pokrywają się z profilem osoby bezrobotnej, dlatego też występuje sytuacja zagrożenia długotrwałym bezrobociem z równoczesnym statusem tego zawodu jako deficytowego.

Należy zwrócić również uwagę na fakt, że jest wiele zawodów, w których występuje minimalne zagrożenie długotrwałym bezrobociem, a jednak zaliczane są one do zawodów nadwyżkowych, co wynika z faktu większej liczby zainteresowanych bezrobotnych aniżeli ofert pracy i niewielką liczbą długotrwałego bezrobocia, jeśli ono w ogóle w tych zawodach występuje. Jednym z takich zawodów jest stolarz i pokrewni. Zaobserwowano również sytuacje, w których do zawodów generujących długotrwałe bezrobocie zaliczane są te, w których zarejestrowana jest tylko jedna osoba, ale powyżej 12 miesięcy, do takich można zaliczyć bibliotekoznawcę. Dlatego zaproponowane przez autorów wskaźniki i miary wymagają ostrożnej interpretacji.

Nie wszystkie oferty pracy, jakie pojawiają się na rynku pracy są zgłaszane w Powiatowym Urzędzie Pracy, ale i z drugiej strony nie wszyscy bezrobotni rejestrują się, niezależnie od wykształcenia.

Należy zwrócić uwagę na kilka zasadniczych rzeczy. Osoby posiadające wykształcenie wyższe (i nie tylko) często szukają pracy na własną rękę, wszystkimi dostępnymi metodami, na samym końcu kierują się do urzędu pracy, jeśli zaś chodzi o pracodawców, oni również korzystają z innych metod szczególnie jeśli chodzi o prace wysoce wyspecjalizowane, wymagające dużych kwalifikacji i doświadczenia.

Bezrobocie, często długotrwałe osób dobrze wykształconych, legitymujących się wyższym wykształceniem zmusza do pewnych przemyśleń i konkluzji, dlaczego osoby posiadające konkretną wiedzę popartą dyplomem nie mają pracy? Warto zwrócić na to uwagę i sprawić, aby młodzi ludzie kończący naukę samodzielnie potrafili doskonalić swoje umiejętności i podnosić kwalifikacje w celu szybkiego znalezienia odpowiedniego zatrudnienia.

Pomiędzy dwoma płaszczyznami, o których była mowa w raporcie, a mianowicie rynkiem pracy a kształceniem zawodowym stale dochodzi do sprzężenia zwrotnego. Zwrócenie uwagi na te proste mechanizmy pozwoli, z jednej strony uniknąć powiększaniu się bezrobociu, a z drugiej strony większej ilości osób na pełne uczestnictwo w życiu społecznym poprzez pracę. Niepokojące jest to, iż zawody o największej liczbie absolwentów charakteryzują się również największą liczbą napływających bezrobotnych oraz tych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, a poza tym należą do zawodów nadwyżkowych.

Słabym elementem systemu edukacyjnego są nikle powiązania z podmiotami działającymi na rynku pracy. Dlatego też często występuje niedostosowanie wykształcenia do kwalifikacji absolwentów do potrzeb rynku pracy. Sprawa to dotyka nie tylko systemu edukacyjnego, ale przede wszystkim rynku pracy. Niezbędne jest kształtowanie wśród młodzieży zdolności kreatywnego myślenia i umiejętności praktycznych umożliwiających zmianę kwalifikacji i wpasowanie się w rynek pracy. Dlatego tak istotna jest współpraca szkół z pracodawcami. Doskonałym pomostem łączącym edukację z rynkiem pracy są praktyki- rozwijający element na ścieżce młodych ludzi, są bowiem praktyczną formą wykorzystania wiedzy teoretycznej. Występują tutaj zalety po obu stronach: dla praktykanta czas ten jest możliwością poznania nowego środowiska- środowiska pracy, nabycia wielu przydatnych umiejętności przy jednoczesnym wykorzystaniu wiedzy teoretycznej. Pracodawcy natomiast mogą zdobyć dobrego pracownika nie ponosząc kosztów związanych z przeszkoleniem go na określone stanowisko. Poza tym praktykanci w doskonały sposób mogą stanowić formę zapewnienia personelu w okresach urlopowych. Jednakże możliwości te nie są w pełni wykorzystywane. Podczas praktyk często młodzieży powierzane są błahе zadania, przez co nie mają zatem możliwości odpowiedniego przetestowania swojej wiedzy teoretycznej. Warto wspomnieć również o poradnictwie zawodowym, które powinno być nieodłącznym elementem w każdej szkole począwszy na szkole podstawowej , a skończywszy na szkole wyższej. Młodzież dokonując wyboru rodzaju kształcenia powinna znać swoje mocne i słabe strony. Rozwijać się, ale i walczyć z niedoskonałościami.

Elementy, o których wspomniano wyżej wydają się oczywiste, ale są niezbędne w odpowiednim kształtowaniu kapitału ludzkiego na potrzeby rynku pracy.